

Se min kjole

Det er næsten umuligt som forbruger at sikre sig mod rester af kemikalier i det tøj, man køber, hvad enten det er til voksne eller børn. Mærkningen på området er mangelfuld, og der stilles p.t. ingen krav om varedeklarationernes indhold på dette område.

“Se min kjole, den har alle farver. Alt hvad jeg ejer, det er lig’som den.” Den gamle børnesang om kjolen, der er rød som rosen, blå som havet, grøn som græsset og så videre er slet ikke så uskyldig, som man skulle tro. For i virkelighedens verden er de farvede kjoler måske fulde af kemikalierester, der i værste fald kan give både kræft og allergier.

Kemikalier er ikke uskadelige

At bruge kemi i fremstillingen af tøj er et gammelt fænomen, som tekstilbranchen har benyttet sig af i årevis. Den gør det i forarbejdningen af råstofferne og i den senere forarbejdning, når tøjet skal farves eller påtrykkes mønstre. Der bruges også kemikalier for at holde tøjets facon og som konserveringsmidler.

Problemet er, at kemikalierne ved direkte berøring med huden kan afgive stoffer, der er skadelige. Desuden er det et miljøproblem, fordi tøjet samtidig kan indeholde rester af tungmetaller fra forarbejdningsprocessen.

En svensk undersøgelse sidste år i bladet Råd & Rön afslørede, at ti ud af 11 stikprøver på børnetøj dumpede i kemikalietesten. Her fandt man både farlige farvestoffer og rester af tungmetaller.

Azo- farvestoffer i søgelyset

Problemerne har været kendt i mange år. Men videnskaben er uenige om, hvor farligt tøjet i virkeligheden er, og i hvor stort omfang problemet eksisterer. I Tyskland og i Holland har man taget konsekvensen af tvivlen og forbudt en række såkaldte azo-farvestoffer,

som kan nedbrydes til andre stoffer, kendt for at være kræftfremkaldende. Nogle af azo-farvestofferne kan desuden fremkalde allergiske reaktioner, når de kommer i kontakt med huden, da de er ættsende og kan trænge ind i huden, når man sveder.

– Børnetøj er et specielt problem, da især spædbørn savler meget og sutter på tøjet, for spyt kan opløse farlige komponenter i nogle af azo-farvestofferne, siger akademiingeniør Anette Drøjdahl, Dansk Teknologisk Institut (DTI).

I Danmark findes der ingen regler for brugen af azo-farvestoffer, men en regulering er sandsynligvis på vej. Miljøstyrelsen har for nylig analyseret brugen af azo-farvestoffer i tøj på det danske marked. Og disse analyser kan meget vel resultere i et regelsæt, der minder om det tyske og det hollandske. Også i Frankrig er man på vej med en regulering af de omtalte azo-farvestoffer.

Det store spørgsmål er, hvor omfattende problemet er på det danske marked. Og det er straks mere vanskeligt at få klarhed over. I brancheorganisationen Textil- og Beklædningsindustrien tror man ikke på, at problemet er stort. Det tyske marked er så stort for dansk tekstilindustri, at det tyske forbud har tvunget stofferne ud af dansk produktion.

– De fleste af de omtalte azo-farvestoffer er helt ude af den danske produktion, siger informationschef i organisationen, Jens Bloch. Det medgiver eksperterne. Men de peger samtidig på, at en del tøj bliver importeret fra især Østen, hvor der ikke er nogen regler.

– Det er umuligt at sige, hvor udbredt problemet er, siger Anette Drøjdahl, DTI, som dog ikke mener, at et “Made in Denmark”-mærke i tøjet er nogen garanti for forbrugere, der vil sikre sig imod disse stoffer.

– Tøjet kan jo stadig være farvet i udlandet, påpeger hun.

Formaldehyd giver allergi

Et andet problem er brugen af formaldehyd, som er kendt for blandt andet at kunne give kraftige allergiske reaktioner. Formaldehyd er en giftig gas, og den bruges til at gøre tekstiler glatte og strygefri. Finland og Japan har indført grænser for, hvor meget formaldehyd tøj må indeholde.

– Det bliver det næste, vi skal kigge på, oplyser seniorkonsulent Helle Buchardt, Dansk Toksikologi Center, som også har udført de toksiko-

Indhold i nr. 3:

2 Kemikalier i tekstiler

4 Test af babyalarmer

7 Spis mere fisk

8 Den første cykel

11 Brevkasse

12 Børnestrømper krymper

14 Tjek på legepladsen

– den er fuld af kemi

logiske analyser i forbindelse med Miljøstyrelsens undersøgelser af azo-farvestofferne.

Bedre mærkning ønskes

De officielt anerkendte mærker, EUs Blomsten og det nordiske Svanen, er miljømærker, der angiver, at varerne er de mindst miljøbelastende inden for deres produktkategori.

Men Blomsten findes kun på et fåtal af tekstiler, og Svanen er endnu kun meget lidt udbredt i Danmark.

Endelig er der det såkaldte Øko-Tex 100. Det er et privat mærke, som under overskriften "Tiltro til tekstiler" bekendtgør, at indholdet af sundhedsskadelige stoffer er kontrolleret. Det betyder, at producenterne lader deres produkter teste for indholdet af kemikalier, der ikke må overstige nogle fastsatte grænser. Mærket angiver således ikke, at tekstilerne er fri for sundhedsskadelige stoffer. Og det har intet med økologi at gøre, selv om navnet antyder det. Øko-Tex 100 kan ses i 11 lande og er mest udbredt i Tyskland. I Danmark, hvor ca. 30 virksomheder er tilknyttet den frivillige ordning, er det Dansk Teknologisk Institut, der kontrollerer at kravene overholdes.

Snus til tøjet og vask det

– Man skal være uhyre varsom med at give råd, siger akademiingeniør Anette Drøjdahl, Dansk Teknologisk Institut. Jeg har selv meget svært ved at gennemskue det, når tøjet ikke er mærket. Det er dog muligt at lokke enkelte gode råd ud af eksperterne: Lugt til tøjet, vær opmærksom på afsmitning og frem for alt, vask tøjet før brug.

– Det er også klart, at risikoen er mindre ved hvidt eller naturfarvet tøj, siger Anette Drøjdahl, der i hvert fald til spædbørn anbefaler undertøj og sengelinned – i hvert fald lagener – uden farver.

Hos Dansk Toksikologi Center vil seniorkonsulent Helle Buchardt ikke anbefale, at man generelt undgår farvet tøj. Men man skal være opmærksom på afsmitning.

– Man skal ikke acceptere, at tøjet bliver ved med at smitte af, siger hun. Så er farverne ikke gode nok.

Desuden er det en god idé at lugte til tøjet. Hvis det lugter af kemikalier, skal man naturligvis undgå tøjet. Men også hvis tøjet lugter parfumeret.

– Det kan være en maskering af ildelugtende kemikalier, siger Helle Buchardt.

Endelig anbefaler eksperterne, at man vasker tøjet før brug. Helst tre gange ved den højeste temperatur, tøjet kan tåle. Dermed kan man som regel vaske det meste af den overskudsfarve, tøjet måtte indeholde, ud. Hvis tøjet stadig smitter af, er det simpelthen for dårligt fremstillet.

Penge til ny undersøgelse

Rådet vedrørende genanvendelse og mindre forurenende Teknologi under Miljøstyrelsen har netop bevilliget knap 2 mill. kr. til en ny undersøgelse af kemikalier i tekstiler, som skal gennemføres i 1998.

De kemikalier, der anvendes ved fremstilling og bearbejdning af tekstiler skal kortlægges. Formålet er, at fastslå hvilke kemikalier, der bør undgås, og at finde frem til alternativer for disse kemikalier.

